

Puutarhasivu

□

Sisällys

- [1 Viljelytapoja](#)
 - [1.1 Perinteinen viljely](#)
 - [1.2 Kukkatarhassa viljely](#)
 - [1.3 Luomuviljely](#)
 - [1.4 Vuoroviljely](#)
 - [1.5 Biodynaaminen viljely](#)
 - [1.6 Permaviljely](#)
 - [1.7 Kateviljely](#)
 - [1.8 Ruutuviljely](#)
 - [1.9 Hiekkaviljely](#)
 - [1.10 Kaskiviljely](#)
 - [1.11 Parveke- ja ikkunapuutarha](#)
 - [1.12 Siemenviljely](#)
 - [1.13 Kasvihuone- ja lavaviljely](#)
- [2 SJOITTAMATTA](#)
 - [2.1 Kesannointi](#)
- [3 Kylvö](#)
 - [3.1 Aikataulu](#)
- [4 Pelto](#)
 - [4.1 Ojat](#)
- [5 Kasveja](#)
 - [5.1 Apila](#)
 - [5.2 Avomaankurkku](#)
 - [5.3 Humala](#)
 - [5.4 Keräkaali](#)
 - [5.5 Lanttu](#)
 - [5.6 Nauris](#)
 - [5.7 Papu](#)
 - [5.8 Porkkana](#)
 - [5.9 Sipuli](#)
- [6 Maustekasvit, yrtit](#)
- [7 Välineitä](#)
 - [7.1 Aura](#)
 - [7.2 Sekalaisia](#)
- [8 Kyntäminen](#)

Viljelytapoja

Perinteinen viljely

- Käytävät, viivasuorat penkit.
- Käännetään syksyllä, usein vielä keväällä.
- Lannoitetaan keino- tai eloperäisillä lannoitteilla, käytetään torjunta-aineita.

Kukkatarhassa viljely

- Sekaviljely. Miten viihtyvät keskenään, sekaan 1-vuotisia kukkia kuten ruiskukka, silkkiunikko, kruunupäivänkakkara, kehäkukka.

Luomuviljely

- Ei keinolannoitteita eikä kemiallisia torjunta-aineita. Torjunta tapahtuu aurinkoisena tyynenä päivän usean kerran muutaman päivän välein.
- Kumppanuuskasvit

Vuoroviljely

- 1) voimakas lannoitus: kaali, sokerimaissi, purjo, selleri, salaattit.
- 2) juurikasvit: porkkana, punajuuri, nauris, lanttu, sipuli.
- 3) typpibakteerijuuriset: pavut, herneet sekä peruna, yrtit.
- 4) vihanneslannoitus: herne, apilat, keltamaite, 1-v. lupiinit, peltolinnunj., keltasinappi, hunajakukka, ruis, rehuvirna, rypsi, auringonkukka. Lopuksi muokataan maahan.

Biodynaaminen viljely

- Rudolf Steiner 1920 -luvulla: tuleville sukupolville säilytetään maa.
- Käytetään kompostia ja "preparaatteja".
- Kylvökalenteri taivaankappaleiden mukaan.

Permaviljely

- Permanent culture. Sopusointu luonnon kanssa, paikalliset olot.
- Katteet, vältetään maan kääntämistä, ei paljasta maata.
- Metsäpuutarhaidea, omenapuista 1-vuotisiin.

Kateviljely

- Lisätään kesän aikana. Parasta ruohosilppu, kuivalla säällä rikkakasvit. Myös hiekka ja sora.
- Lisättävä tyypeä kun sahajauho, puunkuori, olki. Myös muovi, paperi.

Ruutuviljely

- Esim. 120 x 120 cm jaetaan 30 x 30 cm. 30-60 cm käytävät. Katteet.

Enemmän tietoa löytyy kotisivulta: <http://www.squarefootgardening.com/>

Hiekkaviljely

Noin 40 cm 0,8 mm hiekkaa. Pälle ruohosilppua 2-3 kertaa kesässä, josta valuu ravinteet kasveille.

Kaskiviljely

- [Kaskiviljely](#)

- Eräänlainen metsäpuutarhaviljelyn muoto, jossa poltettiin tietty ala metsää kaskeksi josta saatiin runsaita satoja 3-5 vuotta. Sen jälkeen siitä tehtiin laidun jonka jälkeen luontainen sukkessio hoiti ravinnetalouden taas kohdilleen mm. harmaaleppä sitoo typpeä ilmasta maahan jopa 300 kg per hehtaari!

Katso sivu [Metsä](#)

Parveke- ja ikkunapuutarha

- Esim. Retiisi, vihersipuli, salaatti, vihanneskrassi, vihannessinappi, kurkut, meloni, amppelitomaatti, paprika, laventeli, rosmariini, basilika, timjami (=tarha-ajuruoho). Talvella ruohosipuli, persilja, piparminttu, ryytisalvia.

Siemenviljely

- Kuivaus ilmastossa, puhdistus, viileä varastointi kuivassa.
- Ei ehdi aina mm. laventeli, rosmariini, meirami, basilika.
- Ei F1, koska kasvi on risteytetty.
- 2-vuotisia mm. porkkana, punajuuri, lanttu, nauris, kaalit.

Kasvihuone- ja lavaviljely

- Lavat lämpö- tai kylmälavoja. Lämpölavassa maaliskuulla tuotu lanta.

SIJOITTAMATTA

Kesannointi

- Laiskana pitäminen, kesä, kesämaa.

Kylvö

- Seurataan taivaallisen kuun vaiheita, vuodenaikojenn sääsuhteiden enteitä ja suullista perimätietoa.

Aikataulu

Kauran kylvö - Perunan istutus - Ohran kylvö - Pellavan kylvö - Ruis tähkii - Ruis heilimöi - Kauran röyhy avautuu - Ohra näyttää hiusta - Heinänteko alkaa - Pellava kukkii - Rukiin leikkuu - Rukiin kylvö - Venhän leikkuu - Kauran leikkuu - Syysvehnän kylvö - Ohran leikkuu - Kauran leikkuu - Pellavan korjuu - Perunan nosto. Savossa: herne, härkäpapu, kaura, ohra, kevätvehnä, pellava, hamppu, nauris, juurusruis.

Pelto

- Pellossa olevia kiviä ei ole syytä vihata, eikä niitä tarvitse poistaa jos viljely tapahtuu ilman koneita.

Ojat

- Ojien tarkoitus on kuivattaa pelto keväällä muokkaukelpoiseksi ja pitää kuivana sateisena korjuukautena.
- Pellossa tarvitaan reuna- eli niskaojat, kulkuojat ja veto-ojat eli sarjaojat. Peltosarka keskeltä kupera ja matalia vesivakoja, joissa viihtyy riista yhtäläillä.
- Salaojat epätasaisille moreenipelloille johtamaan kosteutta pois notkopaikoista. Alle vettä johtava reikä eli uitti, kiviä päälle, peitetään tuohilla ja sammalilla ja niin paksulla multakerroksella että auralla voidaan ajaa yli. Tavallisesti 1,5-2 kyynärää syviä ja leveitä.

Kasveja

Apila

- Valkoapila selviää hyvin laitumella, kestää tallausta, mutta vaatii hoitoa. Puna-apila tuottaa hyvän sadon niitettävillä nurmilla.

Avomaankurkku

- Kohopenkkiin.

Humala

- Humalatarhaa kutsutaan tappo. Hevosenkengän muotoinen tappo. Humalantaimien kohdalta maa katetaan keväällä lumen sulettua lampolan pohjasta otetulla väkevällä varpulannalla. Humalan noustua lantakasan läpi parin korttelin mittaiselle taimelle, kunkin taimen viereen isketään toistasylinen tukiseiväs, jotka yhdessä muodostavat pistekotamaisen kehikon. Syksyllä seipäät pannaan talveksi korjuun.

Keräkaali

- Kapusta.

Lanttu

- Räätikä, räätikäs, juurikas, juuriska. Kylvö suoraan peltoon tai taimina.

Nauris

- Kaskeen kylvö juhannuksen jälkeen Pietarin tai Kiljaanin (8.7) tienoilla.
- Kylvö sylkemällä, jolloin siemen kastuu ja tarttuu maahan ja itää nopeasti. Kourasta kylvettäessä sekoitetaan lusikallinen siementä 5-6 litraan hiekkaa. Jos kylvön päälle sataa on aika alkaa heti kuopan tekoon sillä sadosta tulee hyvä.
- Nauris ehtii jos Jaakkona (25.7) erottaa sirkan hevosen selästä tai aidan raosta tai jos Laurina (10.8) on jäniksen silmän kokoinen.
- Savossa kylvö kahta viikkoa (syödään kesällä, varataan siemennauriit) ja viikkoa ennen (talven kuoppauriit) juhannusta ja toisella juhannuksen jälkeisellä viikolla (syödään syystalvella). Harso suojaa kirppoja vastaan. Litteä vatinauris suippoa parempi.
- Korjuu viimeisenä sadonkorjuutyönä mikkelin aluspäivinä. Hautanauris eli huhtanauris. Nauriit nyhdetään eli luodaan maasta, listitään ja laitetaan mäenrinteeseen valmistettuun nauriskuoppaan. Naurishalmeella satoa maistetaan heti, mäihätään eli jältätään. Pienimmät padassa maukkaiksi haudikkaiksi. Nuotion tuhkaan laitetaan paistikkaat kypsymään. Maakuopassa kuumien kivien sisällä valmistetaan paasikkaita. Naatit pantioidaan tai pannaan

haasialle lehmien talviseksi herutushauteeksi.

Vanhin suomalainen viljelyskasvi. Tulenmaan kasvi, ei häiritse rikkaruohot.

Papu

- Kun maa noin 10 astetta.

Porkkana

- Harvennetaan itämisen jälkeen pian ja peitetään harsolla ettei porkkanakemppi ja -kärpänen pääse.

Sipuli

- Juurenniska juuri pinnan alapuolelle.

Maustekasvit, yrtit

- Yleensä keskiravinteinen kivennäismaa auringossa tai puolivarjossa. Käytetään katetta. Leviämisesteet mintuille. Syksyllä ei tehdä mitään, keväällä leikataan. Esim. mintuilla ja rakuunalla uudelleenistutus parin vuoden välein.

Välineitä

Tärkeimmät alkukantaisimmat pellonmuokkausvälineet kirves, kuokka (kokka), atra ja risuhara.

- Kuokat ja harat puunjuurista tms.
- Atran pääosat kokka, aisat, sarvikko, karttu, välipuu ja luotti.

Kokassa lapa ja hanko eli saarat (soarat) joihin kiinnitetään kahdella rautarenkaalla teräväkärkiset saararaudat (soararauvvat). Saararaudan ylempi rengas on kiinteä ja tehdään halkaisemalla raudan yläpää haarukaksi joka taivutetaan ja juotetaan renkaaksi ja pujotetaan atran hankaan. Alempi irtonainen rengas kiinnitetään puun ja raudan väliin hakatulla kiilalla. Aisojen takapäät upotetaan sarvikkoon ja sarvikon edessä samansuuntaisena aisojen alla on karttu. Kokan ylöspäin oheneva ja suippeneva pää asetetaan sarvikon ja kartun väliin, ja tämä asennus säättää sen miten pystyssä tai vinossa kokka on aisoihin nähden. Mitä pitemmälle lapaa työnnetään sarvikon ja kartun väliin, sitä paksumpi lavan osa tulee esiin ja asettuu sitä pystympään. Kun lapaa lasketaan, niin että ohut yläpää jää sarvikon ja kartun väliin niin kokka tulee vinoon asentoon. Kartun pitää määräasennossa sarvikkoon nähden kaksi vitsa- tai rautarengasta. Kaskea kynnetään pystykokalla ja pehmetä peltoa vinokokalla. Kokka tuetaan aisoihin hangastaan vitsanuorilla tai vitsanuorasta tehdyillä lenkeillä tai vitsarana toimii pieni rengas atran hangassa, johon luottimen varsi pujotetaan ja vitsalennekkejä ajaa rautaiset kurensääret, joiden molemmissa päissä on rengas.

Aura

- Vanhimpana sulalle pellolle käytetty koukkuaura Vakka-Suomesta.
 - 3 luonnonvääriä puuta: vetotanko valin, perimmäisin kara, yhdistää kädensijallinen sauvakko, karan päässä vannas.
- Kehäaura, orsiaura, kosseli Lounais-Suomesta.
 - Teräkappale kahdesta puusta, vaakasuorasta karasta ja pystysuorasta takatolpasta. Valimen eli vetovarren asentoa säätämällä säädetään syvyyttä.

- Hankoaura eli aatra, atra, sahra. Kaksihaarainen eli -saarainen perästään.
 - Haaralta toiselle siirreltävä luotin kääntää mullan ja näin kyntö mahdollista kumpaankin suuntaan. Kädensija eli kurki (hämäläinen) tai kädensija kaareva poikkipuu eli sarvikko (karjalainen). Laajalle levinnyt ja soveltuu metsämaan kyntämiseen. Suorat vannaat eivät tunkeudu juurien alle ja sillä voi kyntää pienenkin pälven.
- Kaskiaatra on tarkoitettu maanpinnan rikkojaksi, ei kääntäjäksi. Keski-Pohjanmaalla rautainen siro, Hämeessä savikoilla raskas pitkäaisainen, Karjalassa perä puusta, melkein suora ja vantaat rautaa, aisat lyhyet ja hatavat.
 - Kyntöhevosella kaulassa pelkät länget, joista tavattoman pitkät vitsarahkeet aisoihin. Aisat leveällä kyntäjä voi kääntää aatraa hevosta häiritsemättä.
- Huhtakoukku. Kaskuri??
 - Pitkään vetovarten yhdistetty pystysuora kara.
- Kääntöaura nykyaikainen.

Sekalaisia

- Viuhka. Kovapintaisen nurmen leikkaamiseen.
- Koukkari. Kertauskyntöön, rukiin siemenen sekoittamiseen. Kolmi- tai viisisorkkainen. Varsinais-Suomi, Häme.
- Lata. Kovalle savipellolle kuivalla poutasäällä kynnöksen tasoittamiseen, kokkareiden hajottamiseen ja pinnan tiivistämiseen. Honkapölkkyistä tai lankuista koottu. Pohjasta sileä tai lovettu. Päälle ajaja tai isoja kiviä.
- Peltojyrä. Jyrä, julla, rahna, junka, unka, vieru, peltopölkky, ruhmo. Kylvön jälkeen pinnan tiivistys. Aisoihin sovitettu raskas pölkky tai rautainen teollisuustuote.
- Korppuri ja Multapohdin. Mullan siirtelyyn pellolla. (Länsi-Suomi)
- Kaskihara.

Kyntäminen

- Toisesta reunasta madaltunut sarka kynnetään vinolla kynnöllä siirtäen multaa puolelta toiselle. Keskeltä notko sarka saadaan kehkeräksi kyntämällä se ristiin lohenpyrstölle. Kokkareet hienonnetaan puunuijalla.